

Jyrki Vesikansa
Karonkkapuhe 10.11.2021

Arvoisa vastaväittäjä ja kustos
Hyvät ystävät

Tervetuloa yhdistettyyn 80-vuotis- ja väitöskaronkkaani näin runsaslukuisina. Tämä paikka ei ole niin outo kuin ehkä voisi kuvitella. Kysyin toki viime juhannuksen aikaan, esitarkastajien lausunnon saatuani tuttua Helsingin Suomalaista Klubia, mutta se oli keskiviikkona poikkeuksellisesti varattu klubin omaan tilaisuuteen.

Nuoruusvuosiltani kovin tuttu Vanhan Ylioppilastalon Musiikkisali oli hieman ahdas, sen juhlasali taas ehkä hieman liian suuri, vaikka sali soveltuikin hyvin häihimme Päivin kanssa kauan sitten. Ravintolaketju ehdotti sen sijaan tätä Kenraalisalia. Siellä vietettiin puolestaan esikoisemme Jarkon häitä Kirsin kanssa.

Katajanokka oli minulle tuttu jo varhaislapsuudessani, sillä mummola eli äitini nuoruusvuosien koti oli tästä runsaan sadan metrin päässä Luotsikatu 6:ssa. Sen kellarissa koin 6. helmikuuta 1944 Helsingin ensimmäisen suurpommituksen. Mummolamme viereisessä korttelissa kymmenkunta pommia tuhosi ison Asunto Oy Alangon ja ainakin 21 henkeä kuoli. Äitini oli viimeisillään raskaana, joten istuminen pommisuojan matalilla penkeillä oli raskasta. Hieman yli kolmivuotiaana tunsin oloni silti turvallisiksi, kun vierellä oli tuttu ihminen.

Hälytysten välisellä tauolla lähdimme äitini kanssa haukkaamaan happea ja katselemaan palavaa Helsinkiä. Viisi päivää tämän kokemuksen jälkeen syntyi sisareni Inke – ja tutustui viiden päivän ikäisenä Mehiläisen pommisuojaan. Olin tuolloin isinmummilassa Runeberginkadulla ja uskoakseni Tempeliaukion kalliosuojassa. Kolmatta pommitusta ja palavaa Helsinkiä katselin sukulaistalosta Sipoon Nikkilässä – näkyi kuulemma hyvin. Sitten siirryimme kesämökillemme Rutalahteen.

Katajanokan Kasinossa vietimme myös kokelasaikamme viimeisen illan 1961. Taisi olla ensimmäisiä käyntejäni tällaisessa ravintolassa. Kasinoon liittyi myös hieman aiempi kokemus Kaartin Pataljoonassa, joka oli silloin sijoitettuna Merikasarmiin. Yhtenä iltana annettiin ainakin meillä ykköskomppaniassa hälytys, asevarastokin avattiin ja koko joukko lastattiin Autopataljoonasta saapuneisiin kuorma-autoihin. Väitteen mukaan muuan ihan pidetty majuri oli täällä Kasinossa luvannut, että ”pian

näette jonon kuorma-autoja vyöryvän ohi” – ja niin siis tapahtui. Tarkastaessaan joukon kasarmissa majuri tuoksahti hieman jaloilta juomilta.

Siirryimme silloiselle Malmin ampumaradalle ja me upseerikokelaat – kaartissa piti käyttää tuota pitkää titteliä – järjestelimme jonkinlaisia asemia, jottei touhu olisi näyttänyt kaartilaisista ihan hassulta. En tiedä, mitä todella oli hälytyksen takana – mutta Katajanokkaan ja tähän Kasinoon liittyy siis monia muistoja.

*

Hyppään nyt mukaviin kouluvuosiin. Onnitellessaan äsken isoa veljeään pikkusiskoni Liisa antoi seuraavan kuvauksen:

”Hirvitien kerrossängyn pohja oli kuopalla kuin verkkokeinu, kun Jökö [oli] aina sängyssä lukemassa poikienhuoneessa.

Inken Hyvät Ystäväni-kirjaan Jökö-veli kirjoitti YLÄSÄNGYSSÄ 6.1.1956:

Rakkain paikka: sänky + tyyny + kirja.

Herkkuruokani: Riisipuuro, lanttulaatikko, piimä.

Mieluisin oppiaine: Kemia ja historia.

Vaikein oppiaine: Englanti tai Ruotsi tai Alia.

Korkein toiveeni: kultalyyra + valkolakki.

Pelkään: tuoleja [siis nelosia, en saanut koskaan mistään edes vitosta]

Puku: uimapuku. Urheilulaji: lätkä ja uinti.

Suurin henkilö: G.C.E. Mannerheim, Paasikivi, Ståhlberg.

Vihaan: kahvia ja paistettuja perunoita.

Matkustaisin mieluummin: ympäri maailmaa.

Väri: sininen.

Tytönnimi: ?

Pojannimi: Jyrki.

Elokuva: Kaunis Sabrina. [oho]

Ikävin muisto: ”efter sundag kommer mandag”

Rakkain paikkakunta: Rutalahti ja Herttoniemi ja Munkkiniemi.

Teos: Tuntematon sotilas.

[Liisa jatkaa]

Jökö-isonveljen tanssikoulun jälkeen minunkin piti päästä joululomalla tanssikurssille. Jive oli muotia Jökön kotihipoissa meillä. Ja minä pikkusisko Liisa sain olla harjoituskappaleena, jota heittelit laidasta laitaan.

- Kun olit uppoutunut lukemaan jotain mieleistä, saattoi kädessä heilua vaikka leipäveitsi, joka oli tarttunut mukaan. Ystäväni vähän sitä ihmettelivät. Kokkasit välillä mielelläsi ruokia – ja jälkien korjaus jäi pikkusiskolle.
- Myöhemmin opetit minulle biologian salat, kun vaihdoin koulua ja piti kesän aikana oppia vuoden opinnot.
- Värisokeutesi aiheutti joskus tilanteita, joissa näimme asiat ihan eri tavalla – ja marjojen poiminta oli vaikeaa.
- Bonnissa näin uuden piirteen, kun Jarkon hellänä isänä otit hänet mukaan kaikkeen tekemiseen.
- Vanhimpana lapsena olet aina kantanut vastuuta meistä toisista.”

*

Ehkä voin sisareni osuvaa kuvausta täydentää sillä, etten sentään ollut pelkkä lukutoukka, vaikka kömpelö olinkin. Äitini mielestä myös siksi, että olin kymmenvuotiaana pudonnut navetan heinävintin luukusta betonilattialle lehmien ja kylän sonnin väliin. Luokkatoverini Kimmo Kalela voi täällä todistaa, että osallistuin muiden kanssa innolla niin ”karttu on kotona”-leikkiin kuin hurjiin inkkaritaisteluihin silloisen graniittiraunion, myöhemmän Hakan edustussaunan luona.

Toinen luokkatoverini Kaaje Nordenstreng voinee taas vahvistaa, että olin kovasti mukana yhteisissä riennoissa Munkassa. Isäni tosin hämmästyti lukiessaan yhteiskoulun vuosikertomuksesta, että minut oli koulukkaiden itsehallinnossa äänestetty luokan varavanhimmaksi. Luokkatoverit siis arvostivat lukutoukkaa.

Lukiovuosistani voivat Varpu Kuusela ja Tuula Nurmi kertoa paljon – tuskin sentään ihan kaikkea. Opiskeluvuodet ovat taas Matti Klingen mukaan ihmiselle ”formatiivinen vaihe”, jolloin syntyvät kestävimmit ystävyysuhteet. Tästä todistaa edustava joukko täälläkin.

Hyvät vieraani

En väsytä teitä muistelemalla tämän enempää elämäni. Kuvailin sitä kymmenen vuotta sitten Rastilan kartanossa, jossa moni teistä oli jo mukana. Silloin tein myös lehdykän *Jökön juhlavuosi*, jota saattaa kiinnostuneille löytyä. Tieteellisiä näkemyksiäni esitin *lectio precursoriassa*, jota on täällä hieman monisteena. Ehkä saan sen jollekin sivustollekin.

Vastaväittäjäni, professori Raimo Salokangas on ystävällisesti luvannut vastata karonkan tieteellisestä annista. Sitä oli tarjolla jo eilen tutkijapiirin väitöslounaalla. Kollegani Marketta Mattila ja tyttäreni Sanna kuvaavat puolestaan aikuisiän toimiani omissa puheenvuoroissaan, kiitos niistä jo etukäteen. Samoin kiitän Suomalaisen Sanomalehtimiesliiton puheenjohtajaa Maarit Tyrkköä juontamisesta ja monenlaista muusta avusta järjestelyissä. Kiitos myös Sjöstedt-suvun esimiehelle, rehtori Anneli Kesolalle yhteislaulujen säestämisestä. Kiva, että niihin voi jälleen yhtyä.

Lopuksi joudun valittelemaan sitä, ettei rakas puolisoni voinut osallistua tähän tilaisuuteen. Osa teistä oli kesällä 2018 vielä hänen 75-vuotispäivillään Tuomarinkylässä, jolloin juhlimme samalla kultahäitämme. Päivi on tällä hetkellä kuitenkin ihan tyytyväisenä ja tavallaan omassa maailmassaan Pakila-kodin intervallihoidossa. Hänellä on jopa satoja tuhansia kohtalontovereita Suomessa. Varmaan Päivi on ihan tyytyväinen siitä, että voimme juhlia täällä tänään.

Sydämellisesti tervetuloa!